

Preventiepunt 7: Training voor professionals

De professionals waarmee ouders en kinderen veel contact hebben zijn getraind in het signaleren van kindermishandeling volgens een Meldcode. Hun organisaties hebben een Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld ingevoerd.

Wat is het probleem?

Professionals die een Meldcode gebruiken, ondernemen vaker actie bij vermoedens van kindermishandeling dan professionals die geen Meldcode gebruiken.¹ Zij vragen drie keer vaker advies en/of melden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Het gebruik van een Meldcode is dus cruciaal voor een effectieve aanpak van kindermishandeling.

Een goed voorbeeld van de winst die geboekt kan worden door de combinatie van de invoering van een Meldcode en nascholing, zijn de spoedeisende hulpdiensten en kinderafdelingen van ziekenhuizen. Zij hebben in vijf jaar tijd hun signalerings- en meldprocedures aangescherpt en ten minste 75 procent van de verpleegkundigen en artsen nageschoold.

De ziekenhuizen nemen jaarlijks over ruim 5.100 extra kinderen contact op met de Advies- en Meldpunten kindermishandeling. Dat is een ruime verdrievoudiging. Ziekenhuizen zijn hiermee degenen die, samen met de politie, hun zorgen over kindermishandeling het meest bespreekt met de AMK's.

Onvoldoende toegerust

In diverse andere beroepsgroepen is de situatie minder rooskleurig. Zo gaf in 2012 nog 45 procent van de professionals uit de zes sectoren waar de Wet Meldcode van toepassing is aan dat zij zich onvoldoende toegerust vinden om goed om te gaan met vermoedens van kindermishandeling.² Het onderwijs scoorde het laagst:

- slechts 37 procent beschikte over een Meldcode;
- 11 procent van de leerkrachten had een cursus gevolgd;
- 47 procent zou graag een training willen.

De Wet Meldcode is in juli 2013 ingegaan na jarenlange voorbereiding. De Inspectie voor de Gezondheidszorg concludeerde desondanks in september 2013 dat veel instellingen voor gezondheidszorg nog te weinig gebruikmaken van een Meldcode.³ Ook scholen ze hun medewerkers nauwelijks in het gebruik van een Meldcode.

Met name de fysiotherapeuten, logopedisten, oefentherapeuten, particuliere klinieken en tandartsen lopen achter met de invoering van een (beroepsspecifieke) Meldcode. Minder dan de helft heeft een Meldcode ingevoerd. Positieve uitzonderingen hierop zijn de GGD'en, GGZ-instellingen en het Gezondheidscentrum Asielzoekers (GCA).

Hoe is het aan te pakken?

Hoe ziet een training en invoering van een Meldcode er uit? Effectieve nascholing gericht op de aanpak van kindermishandeling bevat, zo blijkt onder meer uit internationaal onderzoek, tenminste de volgende elementen bevat:⁴

Kennis over:

- prevalentie van kindermishandeling;
- verschillende vormen van kindermishandeling;
- oorzaken en gevolgen van kindermishandeling;
- de stappen van een Meldcode;
- organisaties waarbij advies gevraagd kan worden of gemeld;
- juridische aspecten, zoals het (doorbreken van) het beroepsgeheim.

Houding:

- Aandacht voor (beroepsspecifieke) weerstanden en dilemma's die een professional kan ervaren. Voorbeelden zijn de gedachte dat kindermishandeling aanpakken de taak is van andere professionals of de angst voor agressie van ouders.
- Een goede training leert professionals ook om te gaan met het gegeven dat kindermishandeling een normatief aspect heeft. Namelijk dat niet iedereen hetzelfde verstaat onder een begrip als verwaarlozing of mishandeling.

Vaardigheden:

- Oefenen met het handelen volgens een bij de beroepsgroep en organisatie passende Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld. Dit gebeurt bij voorkeur aan de hand van voor de professional herkenbare casuïstiek.
- Aandacht voor communicatieve vaardigheden. Veel professionals vinden het moeilijk hun zorgen over opvoedsituaties te bespreken met ouders, kinderen of collega's.

Rol werkgever

De Wet Meldcode stelt dat de werkgever verantwoordelijk is dat zijn personeel is toegerust om te kunnen handelen volgens een meldcode. Om dit te faciliteren hebben diverse brancheorganisaties en de overheid voorbeeldprotocollen en competentieprofielen ontwikkeld.

In deze protocollen en profielen zijn de stappen beschreven die een professional kan nemen, maar ook de specifieke kennis, houding en vaardigheden die de hij hiervoor nodig heeft. Ook is een databank beschikbaar, opgezet door het Nederlands Jeugdinstituut waarin erkende nascholingen over kindermishandeling en huiselijk geweld te vinden zijn.

Rol gemeente

Een gemeente kan de invoering van een meldcode en scholing van professionals op verschillende manieren stimuleren:

- Gemeenten zijn voor ambtenaren zoals leerplichtambtenaren, WMO-consulenten en consulenten schuldhulpverlening zélf als werkgever verantwoordelijk voor de invoering van de Meldcode en (na)scholing van deze groep professionals. Hiervoor kunnen zij zelf een protocol ontwikkelen, nascholing inkopen en inplannen.
- Gemeenten zijn subsidieverstrekker en/of toezichthouder in diverse sectoren waar met ouders en kinderen wordt gewerkt, zoals het onderwijs, de kinderopvang en de jeugdgezondheidszorg. In deze rol kunnen zij subsidievoorwaarden en kwaliteitseisen stellen. De invoering van een meldcode, inclusief toerusting van de medewerkers, kan een voorwaardelijke eis zijn die gemeenten aan zorgaanbieders stellen.
- Gemeenten kunnen in stimuleringsprojecten en stimuleringssubsidies een impuls geven aan de invoering van een meldcode in een bepaalde sector. Zo hebben diverse gemeenten ervaring opgedaan met het subsidiëren van ontwikkelings- en nascholingstrajecten in het onderwijs.

Nascholing professionals: online leren

In Nederland zijn door Augeo goede ervaringen opgedaan met het nascholen van professionals via e-learning. Op deze manier zijn inmiddels tienduizenden professionals nageschoold.

Deze online nascholing is de enige Nederlandse nascholing die wetenschappelijk onderzocht is op effectiviteit. Het onderzoek *'Successful e-learning programme on the detection of child abuse in emergency departments'*, toont aan dat de verpleegkundigen die online nascholing volgden, meer en betere signaleringsvragen stelden aan ouders en kinderen en hun screeningsinstrument beter invulden.⁵

Wat is het effect?

Volgens uitkomsten van het onderzoek van Bureau Veldkamp, die in Nederland een aanleiding vormde voor de ontwikkeling van een Wet Meldcode, ondernemen professionals die een meldcode gebruiken vaker actie bij vermoedens van kindermishandeling dan professionals die geen meldcode gebruiken.

Meer kinderen in beeld

Een goed voorbeeld van de winst die geboekt kan worden door de combinatie van de invoering van een Meldcode met nascholing zijn de Spoedeisende Hulpposten. In vijf jaar tijd hebben alle Spoedeisende Hulpposten hun signalerings- en meldprocedures aangescherpt en tenminste 75 procent van het personeel nageschoold.

Zij hebben nu jaarlijks over ruim 5.100 extra kinderen contact met de Advies- en Meldpunten kindermishandeling, een ruime verdrievoudiging. Daarmee zijn ze de beroepsgroep geworden die, samen met de politie, zorgen over kindermishandeling het meest bespreekt met de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling.

Onderzoek

Goed onderzoek naar het effect van nascholing over kindermishandeling is schaars. In Nederland is de online nascholing van Augeo academy de enige Nederlandse nascholing die middels internationaal gepubliceerd onderzoek is getoetst op effectiviteit.⁵

Uit dit onderzoek blijkt dat de verpleegkundigen die een online nascholing volgden meer en betere signaleringsvragen stelden aan ouders en kinderen. Ook vulden ze hun screeningsinstrument beter in dan de verpleegkundigen uit de controle groep.

Inmiddels heeft zo'n 80 procent van de SEH- en kinderafdelingen van Nederlandse ziekenhuizen gebruik gemaakt van deze e-modulen en maken tienduizenden andere beroepskrachten, zoals leerkrachten en huisartsen, gebruik van e-modulen die op maat voor hun beroepsgroep zijn ontwikkeld. Meer dan 83 procent zegt zich na het volgen van de online cursus beter in staat te voelen te handelen bij vermoedens van kindermishandeling.